15 *zjevného* veřejného – 18 *tento legát:* kardinál Jan Karvajal; *jest prvé vydán* dříve byl ustanoven – 19 *znamenitých* význačných – 19-20 *že s námi nevěrně a neupřímě se ukládá* že s námi mají falešné a neupřímné úmysly – 21-22 *aby kněží naší strany nesvětili:* aby italští biskupové nesvětili utrakvistické kněze – 23 *nejsú tří spolu věrni* ani tři se neshodnou navzájem ve víře; narážka na věroučný zmatek, připisovaný českým utrakvistům

24 *Henricus doktor:* Jindřich Kalteisen, dominikán, který jako kolínský inkvizitor vystoupil r. 1433 v Basileji proti Pražskému artikulu o svobodném hlásání slova božího; *mistr svatého paláce římského:* titul papežského poradce v teologických otázkách – 26 *jazyka* národa, národnosti – 27 *Eugenius:* papež Eugenius IV. (1431 až 1447); r. 1439 byl basilejským koncilem sesazen, ale rozhodnutí koncilu neuznal – 28 *aby sstavil* aby odstranil; *svaté čtenie* Písmo svaté, bibli – 29 *rozuom* smysl; *časem a místem* podle časových a místních okolností – 33 *ať se vyvede* ať se ospravedlní – 34 *mozk* mozek – 35 *zbýti* pozbýti, ztratiti; *s tiemto nynějším papežem* stejně jako nynější papež – 36 *by jeho světil* kdyby ho světil; *já bych chtěl také na tom umřieti* já bych také raději umřel, než abych k tomu nechal dojít – 37 *Almania a Germania* (lat.): dvojí název pro země německého jazyka – 38 *opraveno* napraveno, uvedeno na správnou cestu – 39 *jiných čekámy* jiné očekáváme; míněni poslové strany rožmberské (podjednou), která tajně vyjednávala na vlastní vrub s Římem (viz zde na s. 212) – 41 *vyznáváte nepochybeného biskupa:* utrakvisté uznávali tzv. apoštolskou posloupnost, tj. nepřetržité odevzdávání biskupské hodnosti již od dob apoštolských (sami neměli biskupa, a tak neměli nikoho, kdo by vysvěcoval kněze) – 42 *k Felixovi a k koncilium:* papež Felix V. byl dosazen koncilem basilejským r. 1439 místo sesazeného Eugenia IV., který své sesazení nikdy neuznal (papež Felix neměl r. 1447 žádnou moc a sám koncil byl již také v rozkladu) – 46 *z jeho šibalstva* z jeho chásky, tj. z jeho sekty (utrakvistů); *kostelní zboží* církevní statky – 46-47 *ješto by on jim z toho nic neřekl* protože on (Rokycana) by jim to (držení statků) nevytýkal – 48 *die-liť Rokycana poslušenstvie* učiní-li Rokycana slib poslušnosti – 49 *státi bude naučení* bude se stále řídit návodem

51 *kardinál svatého Anjela:* kardinál Karvajal (každý kardinál měl titulárně jeden z římských kostelů a byl podle něho nazýván) – 52 *sjednajte se s kostelem římským* smiřte se s římskou církví – 58 *vzskušen* vyzkoušen, přezkoušen – 60 *Krista pána nebýti* (podle lat.) že Kristus pán není – 65 *přivedl... k duovodu svému* uvedl jako své zdůvodnění, argument; *básen* podobenství, přirovnání – 68 *radějše* raději – 70 *kardinál svatého Petra:* Mikuláš z Kusy (1401-1464), astronom a filosof, diplomat ve službách kurie, r. 1452 byl v čele papežského poselstva vyslán do Čech

RELACE O POSELSTVÍ DO ŘÍMA 1462

Situace, za níž došlo k tomu poselství, byla ještě významnější než r. 1447. Papež Pius II., který se r. 1451 v Benešově (ještě jako Eneáš Silvius v úloze zástupce římského krále Fridricha III.) osobně seznámil s Jiřím, stále si žádal slavného slibu poslušenství Českého království, neboť doufal, že dojde k úplnému vyrovnání českého utrakvismu s římskou církví. Jiří vypravil poselstvo ke konci února 1462. Předními osobami v něm byli katolický kancléř Prokop z Rabštejna a utrakvisté Kostka z Postupic a mistr Václav Koranda mladší, od něhož pochází i zpráva poselstva; byla čtena na srpnovém pražském sněmu, na němž král Jiří osvědčil nepovolnost vůči papežským politickým plánům. Ukázka podrobné relace líčí průběh předběžných důvěrných jednání.

Když sme přijeli do Říma v středu o suchých dnech v postě, hned tu sobotu poslal jest pan Prokop Rabštejn Fantina biskupa ku panu Zdeňkovi Kostkovi a zkázal po něm, že papež chce, abychom sama dva přišli toho dne. I stalo se jest. Tu před papeže přišedše, mluvil jest pan Prokop Rabštejn takto: „Otče svatý, posláni sme učiniti poslušenstvie a poctivost od krále našeho, nejjasnějšieho Jiřího, tak jakož jest obyčej jiným kniežatóm a králóm a jakož jeho předkové činili sú; to učiniti hotovi sme, když se líbiti bude Vaší svatosti."

Odpověd papežova: „Od vašeho krále neslušie mi přijieti poslušenstvie tak jako od jiných kniežat a králóv křesťanských, neb královstvie jeho nenie v jednotě s cierkví jako jiná královstvie, ale odděleno jest v řádiech od nie. A král váš z té roty šibalské a bludné vyzdvižen jest, a když měl korunován býti, kardinál svatého Anjela poslal k němu dva biskupy z Uher; ti jeho korunovati nechtěli, leč by přisáhl státi pod poslušenstvím cierkve jako jiný král křesťanský; bludy, kacieřstva a oddělenie v řádiech aby zkazil v svém království a lid ku poslušenství aby navedl a navrátil. A že jest ještě toho nesplnil, poněvadž ten zlý člověk Rokycan ještě káže lidu přijímati pod dvojí zpósobú, králová na jeho kázanie chodí a sám král na den Božieho těla, opustiv procesí kostela pražského na Hradě, v procesí bludné a kacieřské Rokycanově chodil. Protož nám nenie slušné přijieti od něho poslušenstvie, leč to splní, což jest přisáhl; a vy na to učiníte přísahu, že tak bude. Pohleďte, co jest učinil král Ladislav ještě sa dietětem, když sú dobří a praví křesťané s procesí s božím tělem chodili; učinil jest před božím tělem velikú poctivost, jakož na to slušie, poklek na kolena; ale když jest Rokycan s svými šel, uzřev, stál jest kleknúti nechtě. V tom přistúpiv jeden řekl jest: „Králi, proč neklekneš před božím tělem?" Odpověděl: „Já před božím tělem rád klekám, ale že je v rukú zlých lidí, neučiním toho." Tento ještě sa v mladých letech, odtrhoval se od těch, ale král váš, věku již dospělého a sa múdrý a opatrný, nedbá; a mohl by, by chtěl, od nich se odtrhnúti a byl by tiem velmi zveleben, jakož sem jemu to radil, když sme spolu byli v Benešově na sněmě etc."

Pan Prokop Rabštejn a pan Zdeněk Kostka vecešta: „Otče nejsvětější, s tiem, s čím sme posláni, to učiníme rádi a hotovi sme; ale to, co nám nenie poručeno, učiniti nemóžem."

Papež vece: „Dám vám čtyři kardinály, uhoďte s nimi v některaký prostředek a my, což bude s naší ctí a stolice této, rádi to pro krále i pro královstvie učiníme."

Potom pak v neděli přišedše k kardinálovi nicenskému, kdežto přijela sta dva kardinály, jeden svatého Petra a druhý svatého Anjela, tu kardinálové kázali sú samým pánóm před se vstúpiti, kdežto kardinál svatého Anjela takto mluvil: „Král váš, ač jest sliby a přísahy učinil při svém korunování, také potom i v Senezi po svém poslu i po listu, těch neplní aniž

drží; neb ještě rozdělenie a bludové vždycky stojie a trvají v jeho království, a těch nedbá zkaziti netoliko v lidu, ale ani na svém dvoře, poněvadž
45 chová a trpí u svého dvora ty, ješto tak přijímají pod dvojí zpósobú, a to jest blud. Chová také kaplany toho šibalstva a bludu; králová jeho zjevně přijímá, a sám král kterak přijímá, v tom se tají, toho nevieme. Item řekl jest král váš, že ne mečem, ale múdrostí to královstvie chce vyvésti z bludóv a chce je přivésti ku poslušenství; my ještě žádné múdrosti jeho nevidíme.
50 Kterakž tehdy od něho móž přijato býti poslušenstvie aneb kterak jeho slibóm móž věřeno býti? Protož vy, máte-li moc a rozkázanie, abyšte to k konci přivedli, položte v ruce nejsvětějšieho našeho i v naše ruce z strany krále i královstvie všecko to, což jest při tom rozdělení, bludech i odpornostech. A potom, bude-li čeho otec svatý žádati na vás, jest milostivý, jest
55 otec, neoslyšíť žádostí a proseb synóv svých."

Odpověd Rabštejnova: „Nejsme s jiným posláni, jediné učiniti poslušenstvie a poctivost, a také některé prosby vznésti; o nich pan Zdeněk Kostka s mistry sú svědomější nežli já. Toť oni, když tomu čas bude položen, vypravie: ale což se dotýče poslušenstvie, to mně napřed kázáno
60 učiniti." – Potom vyšli sú a po malé chvilce sám pan Rabštejn vstúpil jest před kardinály a vyšed od nich vece ku panu Kostkovi: „Kardinálové pravie, že žádným během poslušenstvie nebude přijato, leč prvé budú slyšeti prosby."

V úterý sami páni, přijedše k kardinálovi Nicenovi, dali sú mu list od
65 krále; on poděkoval jest, že král má jeho v své paměti. V tom pan kancléř mezi jinú řečí mluvil jest takto: „Poctivý otče, jakož otec nejsvětější a kardinálové dotýkali, že pán náš král opovrha procesí kostela pražského, i chodí za Rokycanú, nechtějte sobě toho tak bráti, byť on to činil z potupy, ale někdy bývá tuto a někdy ondeno; an brž při větčích svátciech viece bývá nahoře.
70 A jakož viete, že dvój jest lid v Čechách, a král náš jest pán obého lida, muší oboje snášeti. Nebo přídržel-li by se jedné strany a jí nakládal, strach jest, by mu se druhá nezprotivila."

K tomu kardinál vece: „Poněvadž sta zmienku udělala, mušímť pověděti, hle, co se je dnes stalo. Od mnoho let Francúzové neměli sú útočiště
75 k stolici apoštolské, a již král jich ve všem poddal se, slíbiv všecky ty, ktož by to chtěli zrušiti aneb proti tomu mluviti, že chce takové tresktati. A máte věděti, že v zemi Francké jest jeden a sto biskupóv, opatstvie mnohá a prelátstvie veliká. A duchovní toho skutka králova nechtěli dopustiti, ale zpět proti tomu sú usilovali; ale když jest král chtěl, pohleďte, ač koli mnoho jest
80 prelátóv a jich pomocníkóv, co se je stalo. Tak také, by váš král chtěl, brzo by muohl uvésti, což by chtěl, a zvláště poněvadž všickni znamenitější, múdřejší, mocnější, také doktorové a lidé velicí učení sú v jednotě kostela římského a bludóv těch nedržie v přijímaní pod dvojí zpósobú, ale z oněch, kteříž ty bludy držie v přijímaní pod obojí zpósobú, sú lehcí a nevážní

85 a kněžie jich neučení a nevážní. Viděli ste, jaká se je franckému králi sláva stala: i váš král bylť by zveleben, byť též chtěl učiniti a staviti ty bludy kacieřské a těm, kteříž sú té strany, nenakládal. Což pak dotýče se té procesí, váš král netoliko že jest podál, ale by pak bylo za dvě nebo za tři míle, mělť by jeti, nežli za těmi bludnými choditi jim ku pochvale a ku posilnění."

90 Ve čtvrtek pak ráno páni přijedše ku patriarchovi, kterýž ochotně je přijal a ctil, mezi jinú řečí pan Rabštejn mluvil takto: „Otče nejsvětější, račte se přičiniti, abychom slyšenie mohli mieti etc. Item viete, že v našem království sú dvojí lidé: jedni, kteříž prostě stojie v jednotě svaté cierkve, a druzí nic; a s obojí strany sú velmi mocní. Máte také věděti, že náš král 95 nejjasnější mienі a chce konečně ty k jednotě cierkve svaté přivésti. A bychť nebyl toho jist a docela svědom, nechtěl bych před vámi toho jinak ani směl praviti."

V pátek pak, zavolav papež pana Kostky samého, mluvil k němu mnoho řečí a v tom i toto: „Budete-li prositi za podobné věci, staneť se 100 viece, než prositi budete; pakli za jiné, svoláme kardinály, bratry naše, a s jich potazem a radú což bude usúzeno, to vám bude pověděno. Divím se tomu, že tak velmi stojíte o ta kompaktáta, ano již sú minula aniž mají moci, neb v nich stojí ‚toliko těm, kteříž obyčej měli aneb mají', a takových jest málo a jiným nenie dáno. Item praví se v kompaktátiech: ‚když 105 by prosili a žádali, má svátost dána býti', ale vaši kněží dávají dietkám, kteréž ani sebe zkusiti, ani prositi mohú; a poněvadž oni tak mnoho proti kompaktátóm přestupují v tom, sú kompaktáta zrušena. A máš věděti, pane Kostko Zdeňku, žeť nejsú dopuštěna jinak, jediné pro tvrdost jich, jakož jest Mojžieš udělal Židóm na púšti, aby tiem spieše mohl pokoj 110 v zemi býti; a ten když by uveden byl, aby od takového přijímanie přestali a sjednali se s cierkví. Také by pak které moci byla ta kompaktáta, však jest to v naší moci zdvihnúti je pro nětco lepšieho. Item praví se v kompaktátiech, že jest koncilium mělo moc dáti kněžím rozdávati, budú-li za to prositi Čechové a toho žádati, ale že sú neprosili ani žádali. Pakli sú prosili, 115 ale koncilium toho jest nedopustilo, neb sú proti tomu dekret udělali a ten sú do Čech poslali, a protož kompaktáta nemají moci."

Biskup jeden, sa při tom, tázal se jest pana Kostky: „Pane Zdeňku, to přijímanie u vás držie-li z potřebnosti spasenie, čili toliko, že jim jest dopuštěno od koncilium?"

120 Pan Zdeněk odpověděl: „Někteří sú v Čechách praviece, že z potřebnosti, když by toho čas byl a miesto, a že se milosti viece béře pod dvojí zpósobú než pod jednú; a jiní sú, jenž toliko držie to přijímanie z pójčenie koncilium, a těch jest málo."

Tehdy papež vece: „Proti prvniemu sú kompaktáta zjevně a o druhém 125 bude okázáno, že nic nejsú kompaktáta, aniž mají které moci. A by pak byla kaké moci, máte našeho rozkázanie poslušni býti, neb tato stolice má moc

složiti a změniti, což bieše ustaveno, jakž se lépe bude viděti k spasení lidskému."

Pan Kostka vece: „Chtěl bych při tom něco pověděti, jakž bych chtěl
130 vymluviti a jako by mělo býti."

Tehdy papež vece: „Pověz, však my rozuměti budem."

Pan Kostka vece: „Račte miesto dáti kompaktátóm pod tiem během, jakž sú nejprv vydána, a bude-li tak, jakož pravíte, že nic nejsú, okázáno, Čechové praviece, že moc mají, braňte toho. A to pozná-li král náš i králov-
135 stvie, že moci nemají, snáze budú moci vašemu přikázaní státi; ale Vaše svatost rozkáže-li, aby nechána byla kompaktáta, a dóvodu žádného nebude okázáno, strach jest, že nesnáze veliká vznikne. Také nechali-li by Čechové tak snadně a opustili přijímanie pod obojí zpósobú, dóvodu žádného na to neslyšiec, že nemá býti toho, bylo by zjevno a praveno, že sú oni drželi blud
140 a kacieřstvie a že sú hodně a spravedlivě potupováváni, kaceřováni a kleti."

K tomu papež odpověděe: „Bóh jest na nebi a my na zemi; božie máme cti a chvály hleděti, a ne své. Ale bóh nejviece libuje a chce poslušenstvie, a protož viece máte hleděti ku poslušenství nežli k své cti, předkládajíce sobě před oči Saule, krále židovského, kterýž viece k své cti hledě než ku
145 poslušenství padl jest a královstvie odjato od jeho rodu. Tak, nebude-li prostého poslušenstvie a neučiníte-li, jakž se vám rozkáže, a od těch bludóv neodstúpíte-li, odvoláno i zkaženo bude i král i královstvie. A viete, žeť to mohu učiniti."

Pan Kostka k tomu vece: „V Čechách pravie, že majíce a držiece kom-
150 paktáta vždycky sú v poslušenství a v jednotě svaté cierkve, neb co činie, to dělají z úmluvy, z pochválenie a z vóle koncilium bazilejského."

Tehdy papež otázal se pana Kostky Zdeňka: „Chceš-li ty státi pod poslušenstvím a toho přijímanie nechati?"

Vece pan Kostka: „Chci zóstati, jakož mám obyčej a v čem sem zrostl."

155 Vtom papež poslal po kardinála svatého Petra, aby s sebú přinesl kompaktáta. Svému také komorníku kázal jiné kniehy přinésti, i vzav je vece: „Tyto kniehy dal mi Papúšek, v nichž mám kompaktáta a mnoho běhóv těch, ješto sú se v Čechách dály." A otevřev je řekl jest: „Viz, toť stojí v kompaktátiech, že měli Čechové žádati a koncilium mělo dáti; a že
160 sú nežádali, nenie jim dáno ani dopuštěno."

Tu kardinál svatého Petra vece: „Byli sú poslové čeští v Bazilí, prosiece za ten artikul přijímanie svátosti božie pod obojí zpósobú a za jiných sedm artikulóv, ale koncilium jest nedopustilo jim toho."

Při tom papež několik kusóv vokázav a vše k tomu, že kompaktáta
165 moci nemají, vece: „Pane Zdeňku, zóstaň a buď v tom, jako sú tvoji otcové byli!"

Odpověděl pan Zdeněk: „Však mój otec také přijímal pod obojí zpósobú."

Tehdy papež: „Ale buď tak jako tvój děd a praděd."
170 Pan Zdeněk vece: „Zóstanu tak, jakž sem počal."
Papež: „Viz, odkud jest počátek vzalo to přijímanie, že od mistra Jakúbka, mistra dětinského v gramatice, ne od někoho velikého a znamenitého aneb učeného. Co jeho následujete? Stójte v jednotě s cierkví svatú a budete zvelebeni, král, královstvie i vy nad jiné lidi i královstvie."
175 Kardinál svatého Petra mluvil při tom: „Chci pověděti jedno. Četl sem mnoho písma od času svatého Petra až do těchto časóv a nenalezl sem, by kdy tiem obyčejem přijímal lid obecný od kněží pod dvojí zpósobú, jako vaši činie; ale toto sem četl, že v prvotní cierkvi svaté při velikých hodech a svátciech biskup, z svého biskupstvie svolav lid do města hlavnieho, tu
180 sám rozdával pod první zpósobú a potom jiný pod druhú. A pro tu příčinu ještě se velicí kalichové nalézají, v nichž bieše krev boží posvěcována pro lidi, a ti kalichové měli sú u sebe čiepky aneb řápky, po nichž krev božie do menších kalichóv býváše nalévána. Item otec svatý při hodech velikonočních dává také laikóm, kteříž sú při tom, tělo božie pod první zpósobú
185 a jeden z kardinálóv krev boží z kalicha pod druhú zpósobú rozdává. A ty, pane Zdeňku, byl-li by při tom a žádal, byloť by i tobě dáno též i s tvými, ale u vás jeden kněz rozdává pod obojí zpósobú, a to jest proti cierkvi."
K tomu pan Zdeněk vece: „Poněvadž tak pravíte, tehdy nenie blud přijímati pod dvojí zpósobú."
190 Vece kardinál: „Kto praví, byť byl blud, blázen jest; ale totoť jest blud, by viece milosti bylo pod dvojím zpósobem než pod jedním, jakož u vás pravie."
Pan Zdeněk vece: „Tehdyť já tak zóstanu, poněvadž nenie blud."
Vece kardinál: „Lépe jest státi v poslušenství a v jednotě cierkve svaté
195 etc."
Tyto řeči ten den pan Kostka pověděl panu kancléřovi a on řekl: „Od téhož kardinála já sem též řeči slyšel před několiko lety v Novém Městě."

1 *v středu o suchých dnech v postě:* 10. března; v postním (tj. předvelikonočním, jarním) kvatembru (čtyřdenní půst v každém čtvrtletí); *hned tu sobotu:* 13. března 1462 – 2 *Prokop Rabštejn:* Prokop z Rabštejna, český kancléř, představitel katolické strany ve službách krále Jiřího (viz zde na s. 210); *Fantina biskupa:* Fantino de Valle, původem Ital, tehdy úředník krále Jiřího a člen českého poselstva (biskupem nazýván omylem); *Zdeňkovi Kostkovi:* Zdeněk Kostka z Postupic, čelný představitel utrakvistického panstva, důvěrník a přítel krále Jiřího, vedle Rabštejna a Korandy přední osoba poselstva – 3 *papež:* Pius II. (1458-1464), Eneáš Silvius Piccolomini; *sama dva* (duál) sami dva (tj. Rabštejn a Kostka) – 5 *učiniti poslušenstvie a poctivost* prohlásit poslušnost a prokázat úctu (jménem královým)

9 *přijieti* přijmout – 11 *v řádiech* v obyčejích, v pravidlech – 12 *z té roty šibalské a bludné vyzdvižen jest:* tj. byl zvolen z utrakvistů – 13 *kardinál svatého Anjela:* Jan Karvajal; v době korunovace krále Jiřího r. 1458 byl papežským legátem v Uhrách a ke korunovaci poslal svým jménem rábského biskupa Augustina a vácov-

I. Pouť Kristova – vyobrazení v Jenském kodexu

II. Pouť papežova – vyobrazení v Jenském kodexu

ského biskupa Vincencia – 15 *aby zkazil* aby zničil, potlačil – 16 *aby navedl* aby přivedl, uvedl zpět – 18 *králová:* Johana z Rožmitálu, manželka krále Jiřího – 22n.: událost se stala 20. června 1454 – 29 *by chtěl* kdyby chtěl – 30 *v Benešově na sněmě:* r. 1451 byl Eneáš Silvius zástupcem římského krále Fridricha III. na sjezdu v Benešově, kde se osobně seznámil s Jiřím z Poděbrad

32 *vecešta* (duál) pravili – 35-36 *uhoďte s nimi v některaký prostředek* dohodněte se s nimi na nějakém kompromisu

38 *k kardinálovi nicenskému:* ke kardinálovi Bessarionovi – 39 *jeden svatého Petra a druhý svatého Anjela:* Mikuláš z Kusy (srov. zde na s. 243) a Karvajal – 40 *samým pánóm* pánům samotným, jen pánům (bez průvodců) – 42 *v Senezi* v Sieně – 43 *rozdělenie* rozkol (církevní) – 45 *chová* má ve svých službách – 46 *zjevně* veřejně – 50 *tehdy* tedy – 52 *nejsvětějšieho našeho:* tj. papeže – 53 *při odpornostech* ve věcech odporujících římské církvi

58 *s mistry:* míněni členové poselstva, mistři pražské university, Václav Koranda (autor této relace) a Václav Vrbenský, k nimž se v Římě přidal i rádce krále Jiřího Antonio Marini; *sú svědomější* lépe vědí; *když tomu čas bude položen* když pro to bude stanoven čas – 62 *žádným během* na žádný způsob; *prvé* dříve, napřed

64 *v úterý:* tj. 16. března 1462 – 65 *kancléř:* tj. Rabštejn; Kostka byl tehdy mincmistrem – 66 *poctivý* ctihodný (jako oslovení) – 67 *dotýkali* zmiňovali se – 68 *byť on to činil* že by to dělal – 69 *an brž... viece* avšak on... spíše; *nahoře:* tj. na Hradě, při církevních slavnostech strany podjednou – 70 *dvój jest lid:* tj. utrakvisté a katolíci – 71 *nakládal* stranil, přál – 71-72 *strach jest, by mu se... nezprotivila* jest se obávat, aby se mu nepostavila na odpor

75 *král jich:* francouzský král Ludvík XI. zrušil krátce předtím beze všech výhrad tzv. pragmatickou sankci z r. 1438, důležitou oporu autonomních snah francouzské církve; francouzské poselstvo bylo právě v Římě den před popisovaným slyšením Čechů (15. března) slavnostně přijato ve slyšení – 77 *v zemi Francké:* ve Francii – 78 *dopustiti* dovoliti, dáti svolení – 78-79 *zpět proti tomu sú usilovali* usilovali o opak, snažili se to zmařit – 81 *uvésti* zavésti – 82 *kostela římského* římské církve – 84 *lehcí* málo významní – 86 *staviti* odstraniti, učiniti přítrž – 88 *podál* opodál (král sídlil na Starém Městě a katolické bohoslužby se konaly na Hradě)

90 *ku patriarchovi:* míněn druhý (vedle Bessariona) řecký kardinál Isidor, patriarcha cařihradský – 96 *docela svědom* dokonale zasvěcen – 96-97 *nechtěl bych... ani směl* nechtěl bych a ani bych se neodvažoval

101 *s jich potazem a radú* až se jich dotážeme a poradíme se s nimi – 103 *kteříž obyčej měli aneb mají:* jde o formulaci „qui talem usum habent" (kdož takový obyčej mají), což pak bylo ze strany katolické sofisticky vykládáno, jako by se tím rozuměla jen dočasná platnost kompaktát, tj. do vymření těch, kdo r. 1436 přijímali podobojí – 106 *sebe zkusiti* zpytovati své svědomí, rozhodnouti se – 108 *dopuštěna* dovolena, povolena – 111 *aby sjednali se* aby se shodli, smířili – 112 *zdvihnúti* vzíti zpět, zrušiti – 113 *rozdávati* podávat přijímání (podobojí) – 114 *ani žádali* ani nežádali – 115 *koncilium toho jest nedopustilo:* výhrada dalšího jednání mezi Čechy a koncilem se týkala závaznosti přijímání podobojí z příkazu Kristova, o čemž koncil 23. prosince 1437 jednostranně vydal dekret, že přijímání podobojí není uloženo příkazem Kristovým; tento dekret však velká většina utrakvistů neuznala za platný

118 *z potřebnosti spasenie* jako věc potřebnou k spasení – 122 *z pójčenie koncilium* protože bylo povoleno koncilem – 125 *okázáno* prokázáno, dokázáno – 126 *kaké* nějaké – 127 *složiti* zrušiti; *bieše ustaveno* bylo ustanoveno – 130 *vymluviti* vysloviti

132 *pod tiem během* stejně, tím způsobem – 135 *vašemu přikázaní státi* zachovávati váš příkaz – 139 *bylo by zjevno a praveno* bylo by zjevné a říkalo by se – 140 *hod-*

ně náležitě, právem – 142 *libuje... poslušenstvie* má rád poslušnost, těší se z poslušnosti – 144 *Saule* Saula; podle bible první izraelský král, zavržený bohem pro neuposlechnutí božích příkazů – 151 *z pochválenie* ze schválení

155 *po kardinála* pro kardinála – 157 *Papúšek:* Jan Papoušek ze Soběslavě, bývalý farář týnský, jenž po dobytí Prahy Jiřím z Poděbrad r. 1448 uprchl do Jindřichova Hradce a s nímž se Eneáš Silvius seznámil nepochybně za svého pobytu v Čechách r. 1451 (viz zde na s. 132) – 158 *běhóv* příběhů, událostí – 161 *v Bazili:* v Basileji, kde jako čeští poslové jednali r. 1437 mistr Jan z Příbramě a mistr Prokop z Plzně – 164 *kusóv* článků víry – 167 *mój otec:* Vilém Kostka z Postupic, jenž 6. listopadu 1436 zahynul před Hradcem Králové

172 *Jakúbka:* mistra Jakoubka ze Stříbra; *dětinského v gramatice* nepříliš pokročilého v gramatice, tj. v nižším vzdělání – 177 *pod dvojí zpósobú:* ve skutečnosti bylo v římské církvi přijímání laiků pod jednou způsobou zavedeno až ve 13. stol. – 182 *čiepky aneb řápky* malé čepy nebo rourky – 190 *byť byl blud* že je (to) blud – 191 *by viece milosti bylo* že je (možno získat) více milosti – 197 *též řeči* tytéž řeči; *v Novém Městě:* tj. za pobytu Mikuláše z Kusy ve Vídeňském Novém Městě r. 1451

TRAGÉDIE ONDŘEJE PUKLICE

Dějištěm této relace jsou Budějovice, městské středisko českého katolictví na jihu, jež však (stejně jako západočeský Cheb) dovedly vejít v dobrý poměr s husitským králem Jiřím. Tento postoj podporovalo i národnostní složení obyvatelstva (Budějovice byly většinou české) a česká správa. Vlastním představitelem češství zde byl zámožný patricij Ondřej Puklice ze Vztuh. Budějovice zůstaly poslušny krále i po jeho odsouzení papežem 23. prosince 1466. Reakce však vyvolala spiknutí, jehož hlavní obětí se v květnu 1467 stal Puklice. Obraz této události vypsal vlastní Puklicův syn Jan, který byl v době spiknutí třináctiletý (zemřel předčasně za moru 18. října 1482).

Nazajtří, v pondělí po svaté Trojici již ráno byla obec na rathouze. Poslali jsú páni po Hanuška Graifa neb Krump Endrle a po Dubikara. I nechtěli jíti na rathouz, pravili, že jich hlava bolí. Několikrát páni po ně poslali, ale dvorné výmluvy jměli vždy, nechtěli jíti, neb jsú věděli, co se má
5 státi. Neb Dubikar puojčil těm lotruom oštípy i jiné zbroje, neb jsú se tajně u něho sbierali na otce mého. A Dubikar jměl jest dceru otce mého, ale byla mu již umřela; a bylo jest věrné přátelstvo jako Jidáš, jenž pána buoha zradil. Však než páni počeli mluviti k obci, bral se farář se všemi kněžími na rathouz, chtíc nahuoru jíti; ale poslali k němu páni, že nemají kdy, aby
10 málo počkali. A proč farář tam šel, toho jsú páni nevěděli.

Tak se obec hned zbouří. A válka se byla již v Čechách počela. Jměli páni pavézy na rathouze, nebo pan Zdeněk škodil a bral v království Českém. A když se obec tak zbouřila na pány, vzal Plobhanzl najprvní pavézu a potom i jiní a běželi z rathouzu. A Holport starý hned řekl k Sovovi:
15 „Nebudete již nám více rozkazovati, jakož ste rozkazovali!“ I běží hned někteří k věži, aby k šturmu bili. A tak někteří nadáli se, že nepřátelé táhnú,